

institut alternativa

Komentari na nacrt Zakona o slobodnom korišćenju informacija u posjedu organa vlasti

Institut alternativa
22/01/2014

Opšta primjedba

Smatramo da je, umjesto usvajanja posebnog zakona da bi se regulisao pristup i korišćenje informacija u posjedu organa vlasti u određenom formatu, bolje rješenje bilo dopuniti Zakon o slobodnom pristupu informacijama (ZSPI). Ključni razlog je činjenica da su pitanja pravila postupka, prava na žalbu, sudske zaštite i kaznenih odredbi u Zakonu o SPI regulisana neuporedivo detaljnije i, u odnosu na ovaj nacrt, pružaju mnogo veću zaštitu prava građanina na pristup informaciji. Ovo je posebno važno ukoliko imamo u vidu da od petnaest članova ovog nacrta Zakona, tek tri (čl. 3, 12 i 14) donose originalne norme koje se odnose na materiju mašinski čitljivih podataka, dok svi ostali članova predstavljaju kopiju (u nekim slučajevima, dosta lošiju kopiju) članova iz ZSPI.

Direktiva 2003/98/EC na koju se predlagač poziva ne definiše obavezan način transponovanja normi u nacionalno zakonodavstvo, što znači da usvajanje normi iz ovog nacrta u formi posebnog zakona nije zahtjev Evropske komisije.

Detaljni komentari na pojedine članove

Komentar br. 1

Član 3 (Format i objavljivanje informacija) - Nacrt Zakona mora jasno definisati koji je to format koji se smatra mašinski čitljivim. Predlažemo da se u samom članu nabroji lista o kojima formatima se radi (bez ambicija da bude sveobuhvatna) ili da se propiše da se tražilac informacije može obratiti Upravi za inspekcijske poslove, Odsjeku za informacione tehnologije, ukoliko smatra da njegovom zahtjevu nije udovoljeno na pravilan način sa tehničkog aspekta. U suprotnom, možemo doći u situaciju da organ dostavlja i skenirani PDF kao odgovor na zahtjev, a neće biti mehanizma da se na ovakav postupak žali ili da neko pruži mjerodavnu ocjenu šta jeste, a šta nije mašinski čitljiv format (nacrtom zakona nije definisana žalbena procedura, osim kod Upravnog suda na upravno rješenje).

Komentar br. 2

Član 5 (Izuzeci od primjene) - Bez stvarne potrebe i opravdanja, predlagač je naveo sljedeće izuzetke od primjene ovog zakona, odnosno, izvore iz kojih se neće moći koristiti informacije:

„4) koje posjeduju javni radio-difuzni servisi i njihova zavisna privredna društva ili druge organizacije ili njihova zavisna privredna društva za potrebe pružanja javne usluge radio-difuzije;

5) koje posjeduju obrazovne i naučno-istraživačke ustanove, kao što su škole, univerziteti, arhivi, biblioteke i istraživačke infrastrukture, uključujući i organizacije osnovane za prenošenje rezultata istraživanja;

institut alternativa

6) koje posjeduju ustanove kulture (muzeji, pozorišta i sl.);

8) koje mogu biti predmet razmjene samo između organa vlasti;“

Nejasno je zašto su napravljeni ovi izuzeci, koje je opravdanje iza ove namjere predlagača akta da uskrati moguće vrlo korisne podatke javnosti. Tim prije jer kao izuzeci nisu navedeni ni u Direktivi 2003/98/EC. Član 14 ZSPI već donosi mogućnost značajnih ograničenja pristupu informaciji, koja se ovim članom iz nacrtu produbljuju na specifične slučajeve, bez opravdanja. Naš prijedlog je da se navedeni izuzeci brišu iz zakona.

Komentar br. 3

Član 7 (Zahtjev za ponovnu upotrebu informacija) - Stav 3, tačka 2: Sasvim je neshvatljivo zašto se kao jedan od osnovnih sastavnih djelova zahtjeva (*koji onda valjda služe i kao eliminatorni uslov za odbijanje zahtjeva*) od podnosioca traži da objasni način i namjenu zbog koje traži ponovnu upotrebu informacija. Postavlja se pitanje da li će neko meritorno ocjenjivati da li je zahtjev dovoljno dobro obrazložen u ovom pogledu ili da li je svrha zbog koje se informacija traži dovoljno važna — dakle da će se nekome u organu vlasti ostaviti da diskreciono odlučuje o opravdanosti zahtjeva.

Komentar br. 4

Nije propisana obaveza organa da na svom sajtu ima određeno kontakt lice za slanje ovakvih zahtjeva ili upućeno da će se u ovom segmentu primjenjivati isti kontakti kao za zahtjeve za pristup informacijama u smislu Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Komentar br. 5

Član 9 (Priprema informacije) - Zakon ne propisuje obavezu ograna vlasti da na zahtjev odgovori tako što će mu elektronskim putem dostaviti traženu informaciju, već samo propisuje obavezu da se tražena informacija objavi., bez ikakvog obavještenja podnosioca zahtjeva. Neophodno je propisati obavezu dostavljanje informacija podnosiocu zahtjeva ili obavještanjem podnosioca zahtjeva o adresi na Internet stranici organa vlasti na kojoj je informacija objavljena. U suprotnom se može desiti zloupotreba prava na informaciju,

Komentar br. 6

Rok za objavljivanje informacije je predug i iznosi 20 dana. Ukoliko se Zakonom propisuje da se za potrebe odgovaranja na zahtjev ne može stvarati nova informacija, tj. da se u suštini radi o objavljivanju onoga što je već stvoreno u okviru organa vlasti, nepostoji dobar razlog da se na obavljanje postojeće informacije čeka 20 dana. Kao maksimum predložimo rok iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama, koji iznosi 15 dana.

Komentar br. 7

Formulacija „posjeduju tehničko - tehnološke uslove za objavljivanje informacija u mašinski čitljivom formatu“ se na četiri mjesta pominje u Zakonu, kao mogući izgovor za organe vlasti da ne odgovore na zahtjev. Mora se propisati šta ovo tačno znači i ko je nadležan da ocijeni da li neki organ posjeduje tehničko - tehnološke uslove za objavljivanje informacija u mašinski čitljivom formatu. U suprotnom možemo imati praksu da se ovo koristi kao jednostavan način da se odbiju svi zahtjevi - ili da jedan organ nekada ima, a nekada nema ove uslove, zavisno od subjektivne procjene službenika zaduženog za odgovaranje ili od sadržaja samog zahtjeva za informacijom. Zalažemo se za potpuno isključivanje ovog uslova kao mogućeg opravdanja da se odgovor ne dostavi, jer ukoliko je u stanju da proizvede informaciju u mašinski čitljivom formatu, organ vlasti je samim tim (u tehničko-tehnološkom smislu) u stanju i da je podijeli sa javnošću.

institut alternativa

Komentar br. 8

Član 12 (Inspekcijski nadzor) - Radi preciznosti, u stavu 1 zamijeniti riječi „inspektora nadležnog za informaciono društvo“ u „inspektora zaduženog za informacione tehnologije“. U Upravi za inspekcijske poslove ne postoje inspektori nadležni za informaciono društvo, već samo Odsjek za informacione tehnologije.

Komentar br. 9

Član 13 - Kaznena odredba - Kaznenom odredbom je predviđen samo jedan slučaj, dok je izostavljen niz drugih vidova reakcije organa vlasti na zahtjev za upotrebu informacija, a koje bi predstavljale kršenje Zakona i prava građanina da zna. Ukoliko ostane ideja da se ova materija uopće reguliše posebnim zakonom, onda je potrebno primijeniti rješenja ZSPI, čl. 47, koja detaljno predviđaju čak 16 kaznenih odredbi za ogran vlasti, radi potpunijeg obuhvata mogućih kršenja prava na informaciju od strane organa vlasti.

Komentar br. 10

Član 14 - Rok za obezbjeđivanje tehničko-tehnoloških uslova - Ovim članom se organima vlasti ostavlja vrijeme do 2020. godine kao rok za obezbjeđivanje tehničko-tehnoloških uslova za objavljivanje informacija u mašinski čitljivom formatu. Ovaj rok mora biti kraći jer se u suštini ne radi o značajnim ulaganjima, jer bi organi već sada u ogromnom broju morali da zadovoljavaju te uslove (tj. posjeduju računar, na njemu excel i službenika koji zna da radi u tom programu i koristi mail). *Vidjeti komentar br. 7.*

Komentar br. 11

Na kraju, urađena je površna procjena i u obrazloženju nacрта stoji da za sprovođenje zakona nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva. Imajući u vidu naglasak koji se stavlja na potrebu obezbjeđivanja tehničko-tehnoloških uslova za objavljivanje informacija u mašinski čitljivom formatu, jasno je da takva izjava ne stoji. Izradi nacрта Zakona je trebalo da prethodi analiza o stanju tehničko-tehnološke opremljenosti za ovaj zadatak u organima vlasti (makar kod najvećih proizvođača informacija), ukoliko MIDT već ne posjeduje takve podatke. Ovo bi omogućilo preciznu računicu troškova koji su neophodni za primjenu ovog zakona.